

Hitelezési folyamatok

2015. június

Hitelezési folyamatok

2015. június

Hitelezési folyamatok

(2015. június)

Az elemzést készítette: Bálint Máté, Fellner Zita, Oláh Zsolt

(Pénzügyi rendszer elemzése igazgatóság)

A kiadványt jóváhagyta: dr. Balog Ádám alelnök

Kiadja: Magyar Nemzeti Bank

Felelős kiadó: Hergár Eszter

1054 Budapest, Szabadság tér 9.

www.mnb.hu

A Hitelezési folyamatok című kiadvány célja, hogy átfogó képet mutasson a hitelezés legfrissebb trendjeinek alakulásáról, valamint segítséget nyújtson ezen folyamatok megfelelő értelmezéséhez. Ennek érdekében részletesen bemutatja a hitelaggregátumok, a bankok által észlelt hitelkereslet, valamint a hitelezési feltételek alakulását. A hitelezési feltételeken belül megkülönböztetünk ár és nem ár jellegű feltételeket. A nem ár jellegű feltételek azt befolyásolják, hogyan alakul a bankok által hitelképesnek tartott ügyfelek köre, és azok milyen feltételek mellett juthatnak hitelhez. Az ár jellegű feltételek pedig azt mutatják, hogy a hitelképes vállalatok milyen áron juthatnak hitelhez. Az elemzés ezenkívül a Pénzügyi Kondíciós Index (PKI) segítségével összefoglalja a pénzügyi közvetítőrendszer gazdaságra gyakorolt hatását. Az elemzésben vizsgált főbb statisztikák a következők.

- A hitelaggregátumok a gazdasági szereplők hitelállományának mennyiségi alakulását ismertetik a hitelintézeti szektor mérlegstatisztikái alapján. Az új kihelyezések volumene és a hitelintézeti hitelek árfolyamhatásoktól megtisztított nettó állományváltozása egyaránt bemutatásra kerül. 2013 negyedik negyedévéől az elemzés a teljes hitelintézeti szektor (bankrendszer és fiókok, szövetkezeti hitelintézetek) hitelezési folyamatait mutatja be.
- A nem ár jellegű hitelezési feltételek változása kvalitatív módon jelenik meg a hitelezési felmérés alapján, amelyben az adott szegmensben aktív bankok – melyek együtt 85–95 százalékát fedik le a hitelpiacnak – adnak indikációt a változás irányára a viszonyítási időszakhoz képest. A hitelezési felmérésben ár jellegű feltételek – a forrásköltség feletti felár, a kockázatos hiteleken lévő prémium, illetve a felszámolt díjak – is szerepelnek kvalitatív módon.
- A kamatstatisztikák a hitelintézeti új megvalósult kihelyezések szerződösszegével súlyozott aggregált kamatait, azaz ár jellegű feltételeit tartalmazzák. A hitelkamat felbontható a referenciakamatra, illetve a referenciakamat feletti felárra.
- A hitelezési felmérés alapján az adott szegmensben aktív bankok az általuk észlelt hitelkereslet alakulására, várakozásaikra a hitelezési felmérésben válaszolnak kvalitatív módon. Hasonlóan a hitelezési feltételekhez, a bankok a változás irányára adnak indikációt.

A hitelezési folyamatokat leíró indikátorok és a Pénzügyi Kondíciós Index módszertanáról az elemzés végén található melléklet ad részletes tájékoztatást. A kiadványon belül a hitelezési felmérés eredményeit fókuszáltan mutatjuk be, de a kérdésekre adott válaszokat, illetve az eredményeken alapuló ábrakészletet az MNB honlapján a hitelezési felmérés oldalon teljes körűen publikáljuk.

TARTALOMJEGYZÉK

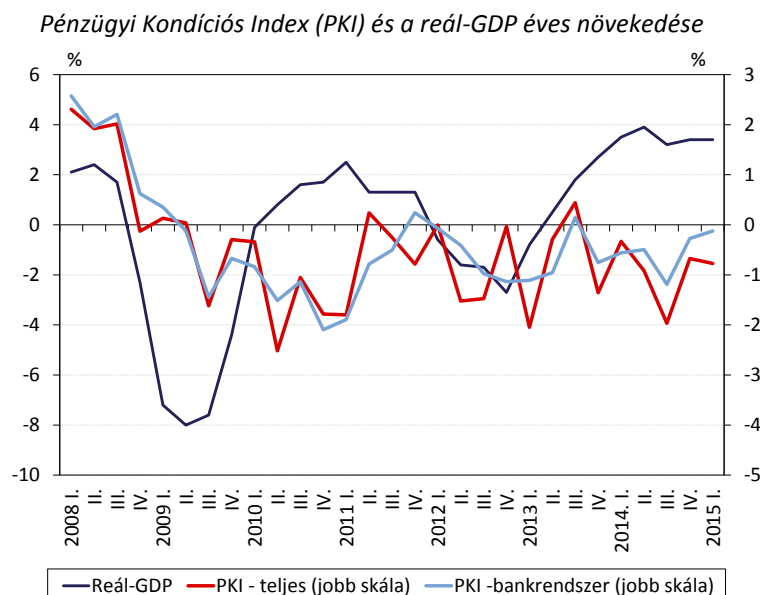
1. Vezetői összefoglaló	5
2. Hitelezési folyamatok a vállalati szegmensben	6
3. Hitelezési folyamatok a háztartási szegmensben.....	11
Melléklet: Módszertani megjegyzések	16

1. VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ

A 2015 első negyedéves adatok alapján a vállalati hitelezést továbbra is törekény élénkülés jellemzi. A teljes vállalati hitelállomány éves alapon 0,6 százalékkal nőtt, míg a kkv-szektorban folytatódott a hitelezés dinamikájának élénkülése, a hitelállomány 3,3 százalékkal bővült. A negyedév folyamán 76 milliárd forint értékben kötöttek szerződéseket a Növekedési Hitelprogram (NHP) keretében, ami meghaladja a tavalyi év azonos időszakának értékét. Az NHP nagymértékben hozzájárult a vállalati hitelezés kedvező folyamataihoz annak ellenére, hogy a vállalati finanszírozásban az év első negyedévére jellemző szezonális visszaesés itt is jelentkezett. Ezzel párhuzamosan a Monetáris Tanács a kockázatosabb kkv-kat célzó NHP+ elindításáról döntött. A hitelezési felmérésre adott banki válaszok alapján a vállalati hitelek feltételei enyhültek, míg a hosszú lejáratú hitelek iránti kereslet növekedett az első negyedévben. A vállalati forinthitelek kamatai csökkentek, elsősorban a nagyobb hitelösszegek esetén megközelítve ezzel az eurohitelekét, miközben régiós összehasonlításban is kedvező volt a hazai vállalati hitelek átlagos kamatszintje.

Az elszámolás és forintosítás jelentősen mérsékelte a háztartások adósságállományát, miközben annak szerkezetét is megváltoztatta: a devizahitelek aránya a teljes háztartási hitelállományon belül 5 százalék alá csökkent. Az újonnan kibocsátott háztartási hitelek volumene az előző év azonos időszakához képest bővült. A januárban életbe lépett adósságfék-szabályozás a beérkezett adatok alapján nem fogja vissza az egészséges háztartási hitelezést, ugyanakkor erősíti a pénzügyi stabilitást és a prudens banki működést. A hitelezési felmérésre adott banki válaszok alapján az első negyedévben a lakáscélú hitelek feltételeinek változatlansága mellett szigorodtak a fogyasztási hitelek feltételei, előretételezve azonban a bankok mindkét szegmensben a feltételek lazítását jelezték. A felmérés alapján továbbá a bankok a lakáshitelek iránti kereslet enyhe élénküléséről, míg a fogyasztási hitelek iránti kereslet visszaeséséről számoltak be, azonban az elkövetkező két negyedévben ezek növekedésére számítanak. A megvalósult ügyletek átlagos teljes hitelköltsége összességében folytatta a jegybanki alapkamat csökkentésével párhuzamos trendszerű mérséklődést mindkét terméktípus esetében, és ez egyúttal a referenciakamat feletti felárak csökkenését is jelentette.

Az előzetes adatok alapján számított, a vállalati és a háztartási szegmens hitelezési folyamatait, valamint a monetáris kondíciókat összegző Pénzügyi Kondíciós Index szerint a bankrendszer ciklikusan közel semleges hatást gyakorolt a növekedésre.

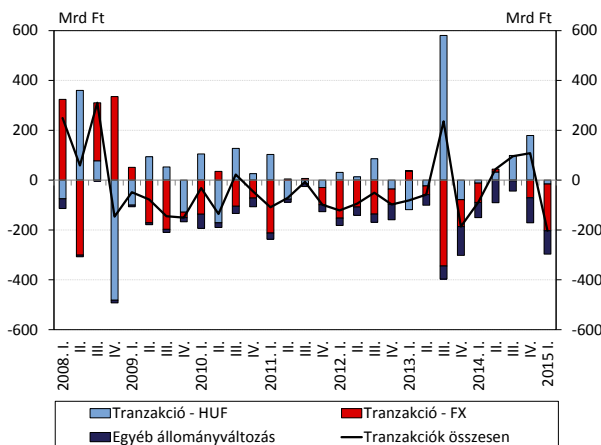
Megjegyzés: Előzetes adatok alapján. A PKI éves növekedési üteme azt mutatja, hogy mennyi a pénzügyi közvetítőszektor (bankrendszer) hozzájárulása a reál-GDP éves növekedési üteméhez. Míg a bankrendszeri alindex csak a hitelezéssel kapcsolatos változókat tartalmazza, addig a „teljes” index a monetáris kondíciókat, vagyis a bankközi kamatot és az árfolyamot is. Az idősorban a modell tranzakciós alapra helyezése miatt revízió történt.

Forrás: MNB.

2. HITELEZÉSI FOLYAMATOK A VÁLLALATI SZEGMENSZEN

2015 első negyedévében a nem pénzügyi vállalatok hitelintézeti szektorral szemben fennálló hitelállománya a tranzakciók eredményeként mérséklődött. A hiteltörlesztések volumene mintegy 203 milliárd forinttal haladta meg a folyósítások nagyságát, ami főként a devizahitelek csökkenésének, valamint egy nagyszámú konzorciális hitel törlesztésének tudható be a forintállományban. A negyedév folyamán tovább emelkedett a Növekedési Hitelprogram (NHP) második szakaszának kihasználtsága, ezzel párhuzamosan a Monetáris Tanács a kockázatosabb kis- és középvállalkozásokat célzó NHP+ elindításáról döntött. A vállalati hitelek tranzakció alapú éves növekedési üteme 0,6 százalékra csökkent, míg a kkv-szektor hitelállománya éves alapon 3,3 százalékkal bővült. A hitelezési felmérésre adott banki válaszok alapján enyhültek a vállalati hitelek feltételei a negyedév során, míg előretekintve a feltételek alakulására igen heterogén képet festenek a következő félévre vonatkozó banki válaszok. A felmérésben résztvevő bankok az első negyedévben elsősorban a hosszú lejáratú hitelek iránti kereslet növekedését észlelték. A nagyszámú hitelek finanszírozási költsége és felára is mérséklődött a vizsgált időszakban mind a forint-, mind az eurohitelek esetében.

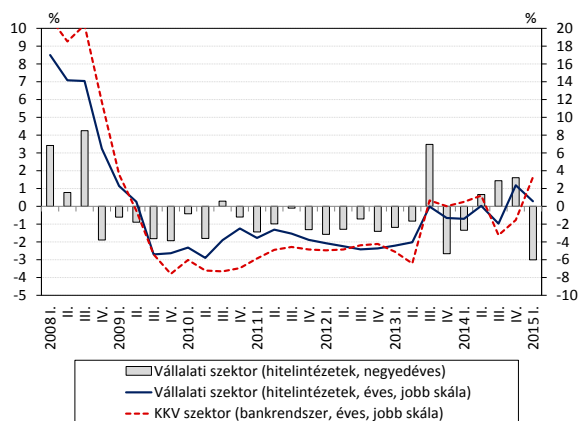
1. ábra: A vállalati hitelállomány nettó negyedéves változása denomináció szerint

Megjegyzés: Szezonálisan nem igazított, egyedi intézményi hatásoktól szűrt és árfolyamhatással gördítetten korrigált nettó hitelállomány-változás.

Forrás: MNB.

2. ábra: A teljes vállalati és a kkv-szektor hitelállományának növekedési üteme

Megjegyzés: A vállalati szektor időszora tranzakciók alapján, míg a kkv-időszor 2013 negyedik negyedévtől becsült tranzakciók alapján számítva.

Forrás: MNB.

Hazai vállalati hitelezés

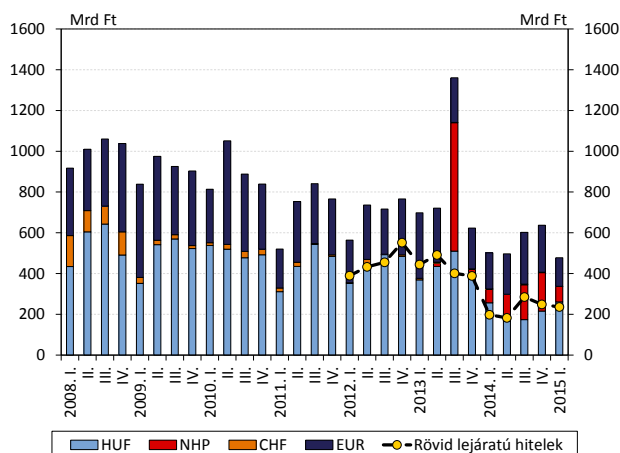
A vállalati hitelállomány mérséklődött az év első negyedévében tranzakciók alapon. 2015 első negyedévében a nem pénzügyi vállalatok teljes hitelintézeti szektorral szemben fennálló hitelállománya mintegy 203 milliárd forinttal csökkent a tranzakciók hatására (1. ábra). A forinthitelek esetében 16 milliárd forinttal haladták meg a törlesztések a folyósításokat, míg a devizahitelek állománya mintegy 188 milliárd forinttal csökkent. A csökkenésben jelentős szerepet játszott egy egyedi konzorciális hitelügylet 120 milliárd forintos törlesztése márciusban. Ettől eltekintve a negyedév során a forinthitelek jellemzően bővültek (havonta átlagosan 35 milliárd forinttal), míg a devizaállomány folytatta egyenletes leépülését. Az egyéb állományváltozás a negyedév során összesen –94 milliárd forintot tett ki.

Az éves dinamika kis mértékben romlott. 2015 első negyedévének végén a nem pénzügyi vállalatok teljes hitelintézeti szektorral szemben fennálló hitelállományának éves növekedési üteme 0,6 százalékra esett vissza. A kis- és középvállalkozások bankrendszeri hiteleinek éves dinamikájában a Növekedési Hitelprogram hatása érhető tetten: értéke az első negyedév végén 3,3 százalék¹ volt (2. ábra).² A teljes vállalati hitelezés negyedéves tranzakciós állományváltozása –3 százalékot tett ki. A gyenge negyedéves dinamikát egyedi hatás is befolyásolja: a fent említett konzorciális hitel márciusi törlesztése az első negyedév növekedési ütemének romlása irányába hatott. Ennek korrekciójával az állománynövekedés éves üteme 2,4 százalék, negyedéves üteme pedig –1,2 százalék.

¹ A kis- és középvállalkozások növekedési ütemében torzítást okozhat, hogy a nagyobb összegű hitelfelvétel közvetett hatásaként egyes vállalkozások átsorolódnak a nagyvállalati szegmensbe.

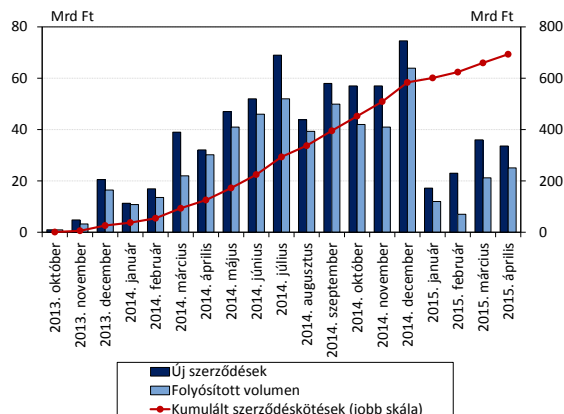
² A kkv-szegmens tranzakcióit az egyéb állományváltozások (leírás és átsorolás) állományarányos szétbontása segítségével becsüljük.

3. ábra: Új vállalati hitelek a teljes hitelintézeti szektorban

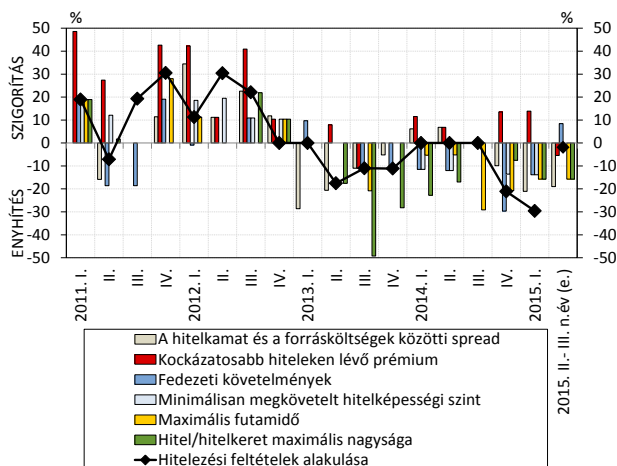
Forrás: MNB.

4. ábra: Az NHP második szakaszának szerződéskötései és a hitelek folyósítása havi bontásban

Forrás: MNB.

5. ábra: Hitelezési feltételek változása a vállalati szegmensben

Megjegyzés: A szigorítást és enyhítést jelző bankok arányának különbsége piaci részesedéssel súlyozva.

Forrás: MNB, a bankok válaszai alapján.

Az új szerződések volumene az előző év átlaga alatt alakult az első negyedévben. A teljes hitelintézeti szektor bruttó új vállalati hitel kibocsátása 477 milliárd forintot tett ki az első negyedévben, amelynek fele éven túli lejáratú volt (3. ábra). Az előző két negyedévhez képest mérsékelt kibocsátás az euróhitelek visszaesésének tudható be. Az új kihelyezéseken belül 337 milliárd értékű forint alapú kibocsátásra és 140 milliárd euróban denominált hitel kihelyezésére került sor. A Növekedési Hitelprogramon kívüli forinthitelek kibocsátása élénkült, míg a hosszú lejáratú hiteleké 2014 végéhez képest lényegesen visszafogottabban alakult. Az új forinthitelekben belül az NHP-hitelek aránya 23 százalékot tett ki. A mérsékelt bruttó kibocsátást részben az első negyedévben jelentkező szezonális hatása magyarázza.³

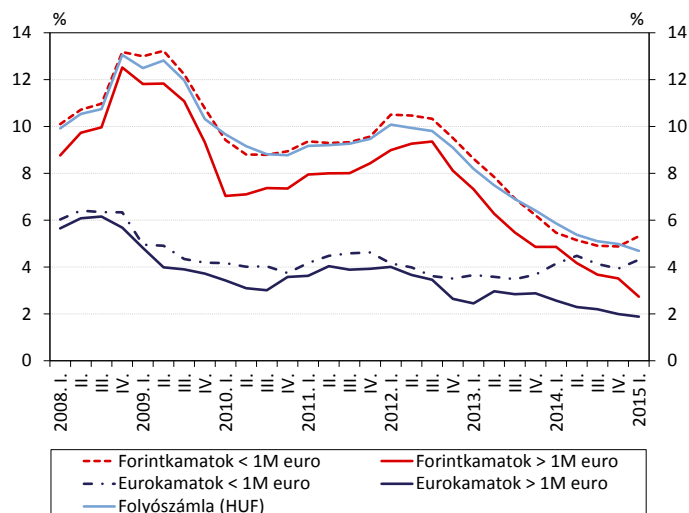
A Monetáris Tanács a kockázatosabb kkv-kat célzó NHP+ elindításáról döntött. 2015 első negyedévében 76 milliárd forint értékben kötöttek szerződéseket a Növekedési Hitelprogram keretein belül, így a program kihasználtsága 660 milliárd forintra nőtt március végére (4. ábra). A szerződéskötések alacsony – bár az előző év azonos időszakát meghaladó – szintje két okra vezethető vissza: egyrészt a vállalati finanszírozásban jellemző, gazdasági aktivitással párhuzamosan alakuló év eleji szezonális visszaesésre, másrészt arra, hogy a meghosszabbított programban való részvétel új üzleti tervezési ciklust igényel, ezek megvalósulása pedig az év második felére várható. A folyósított állomány nagysága 513 milliárd forint, ezzel a program második szakaszában közel 16 ezer, a két szakaszban együttesen 21 ezer mikro-, kis- és középvállalkozás vett részt. A Monetáris Tanács február 18-án döntött a kockázatmegosztást is tartalmazó NHP+ elindításáról, amelynek segítségével az 500 milliárd forintos keretösszeg erejéig a kockázatosabb kkv-k sem szorulnak ki az olcsóbb hosszú lejáratú hitelek piacáról.

Az első negyedévben enyhültek a vállalati hitelfeltételek. A hitelezési felmérésre adott válaszok alapján a bankok nettó értelemben⁴ vett 30 százaléka enyhített a feltételeken. A részfeltételeket tekintve a kockázatosabb hitelek prémiumán kívül az ár és nem ár jellegű feltételek egyaránt enyhültek (5. ábra). Előretekintve a bankok 16 százaléka jelezte, hogy lazítana a következő félévben a hitelezési feltételein, míg 14 százalék szigorítana. A standardok közül a folyósítható hitel maximális összegét és

³ Az állományi átlagos futamidő hosszabbodásával csökken a hitelek megújítási szükséglete, ami a hitelállomány változatlansága mellett is a bruttó kibocsátás mérséklődésének irányába hat.

⁴ A szigorító és enyhítő bankok különbsége piaci részesedéssel súlyozva.

6. ábra: A vállalati új kihelyezések kamatlába

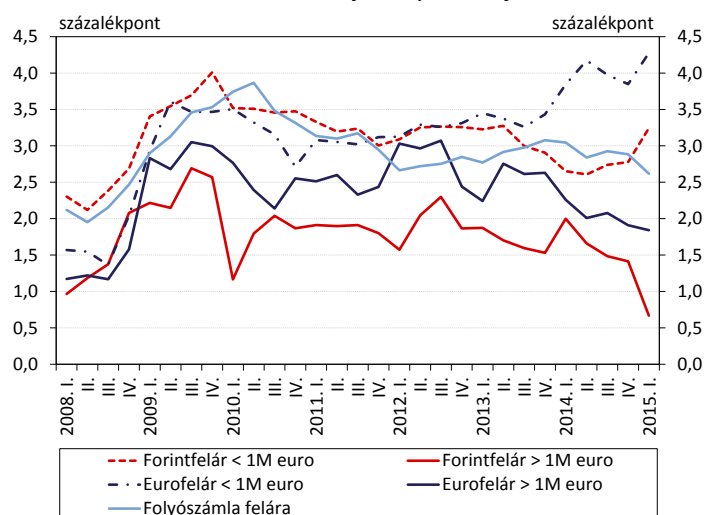
Megjegyzés: Változó kamatozású, vagy maximum egy éves kamatfixálással rendelkező hitelek.

Forrás: MNB.

futamidejét, valamint a kamatok és forrásköltségek közötti felárat érintheti érdemi enyhítés, míg a fedezeti követelmények és az ügyfélmonitoring szigorodhat.

Az új kihelyezésű, nagyszámú vállalati hitelek kamata tovább mérséklődött. 2014 végéhez képest tovább mérséklődött az új kibocsátású piaci alapú^{5,6} vállalati forinthitelek kamatlába: 0,7 százalékpontos csökkenés ment végbe, így értéke március végén 3,3 százalékot tett ki (6. ábra). A folyószámlahitelek kamatlába 0,3 százalékponttal 4,7 százalékra csökkent a negyedév végére. A hitelképes kkv-k számára a Növekedési Hitelprogram második szakaszának keretein belül folyósított hitelek kedvezményes, maximum 2,5 százalékpontos kamatlába jelent kedvező finanszírozási formát. Az euróhitelek átlagos kamatlába a negyedév folyamán változatlanul 2,1 százalékos szinten maradt. A kamatlábak hitelösszeg szerint heterogén módon alakultak: a kisösszegű hitelek kamatlába mind a forint-, mind az euróhitelek esetében 0,4 százalékponttal emelkedett, míg az 1 millió euró feletti hitelek kamatlába rendre 0,8 és 0,1 százalékkal esett.

7. ábra: A vállalati új kihelyezések felára

Megjegyzés: 3 hónapos BUBOR, illetve EURIBOR feletti felár. Változó kamatozású, vagy maximum egy éves kamatfixálással rendelkező hitelek.

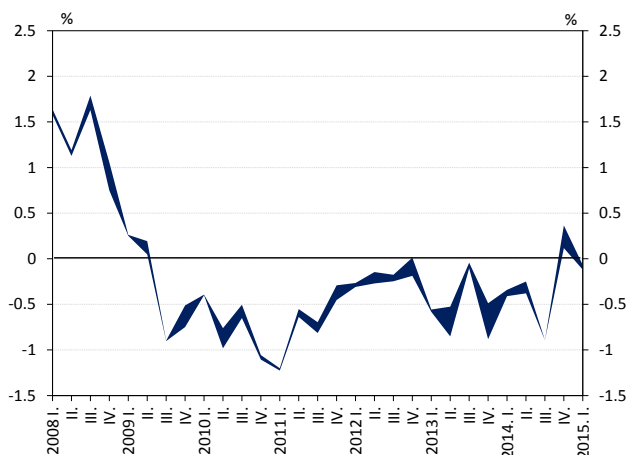
Forrás: MNB.

Csökkent az egymillió euró feletti hitelek felára. A referenciakamat változatlansága mellett a forintban denominált új vállalati hitelek átlagos BUBOR feletti felára 0,7 százalékponttal csökkent, így a negyedév végén 1,2 százalékpont körül alakult (7. ábra). A nagyszámú forinthitelek átlagos felára 0,7 százalékpontot tett ki, a kisösszegűeké 3,2 százalékpontot. A folyószámlahitelek felára 0,3 százalékponttal csökkent. A kisösszegű euróhitelek felára 0,4 százalékponttal nőtt, míg a nagy összegűeké 0,1 százalékponttal csökkent március végére. Mindezek alapján fennáll a kockázata, hogy az átlagos kamatlábcsökkenés hátterében összetételhatás és önszelekció áll: a nagyobb összegű hiteleket jellemzően az alacsony kockázatú nagyvállalatok veszik fel, akiknek javultak a hitelkondíciói, míg a kockázatosabb kkv-k nem, vagy csak rossz feltételekkel jutnak hitelhez.

⁵ Az új kihelyezések esetében a változó kamatozású vagy maximum egy éves kamatfixálással rendelkező hiteleket vizsgáljuk. Az NHP keretén belül folyósított hitelek többsége éven túli hitel, így az általunk vizsgált kamatlábakat csak a csekélyebb összegű éven belüli NHP-hitelek befolyásolják.

⁶ A piaci alapú hiteleken kívül a hitelképes kkv-k számára a Növekedési Hitelprogram második szakasza keretein belül folyósított hitelek kedvezményes, maximum 2,5 százalékos kamatlába biztosított kedvezményes finanszírozási formát.

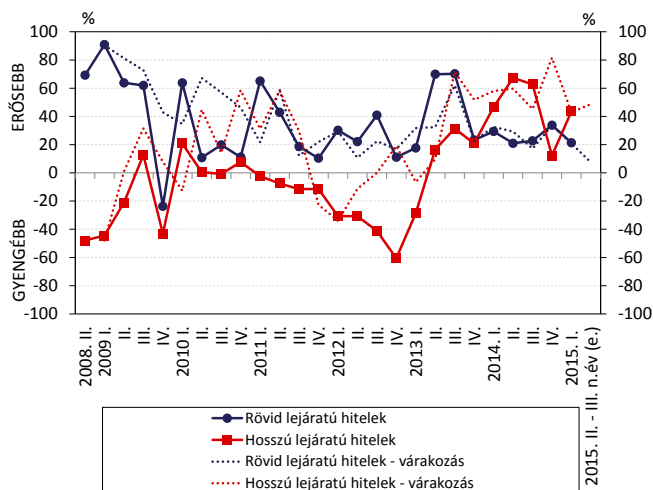
8. ábra: A PKI vállalati hitelezésre vonatkozó részindexe

Megjegyzés: A mutató a pénzügyi kondícióknak a vállalati hitelezésen keresztül a GDP éves növekedésére gyakorolt hatását számszerűsíti. A sáv a módszertani bizonytalanságot jeleníti meg. Az időszoron revízió történt.

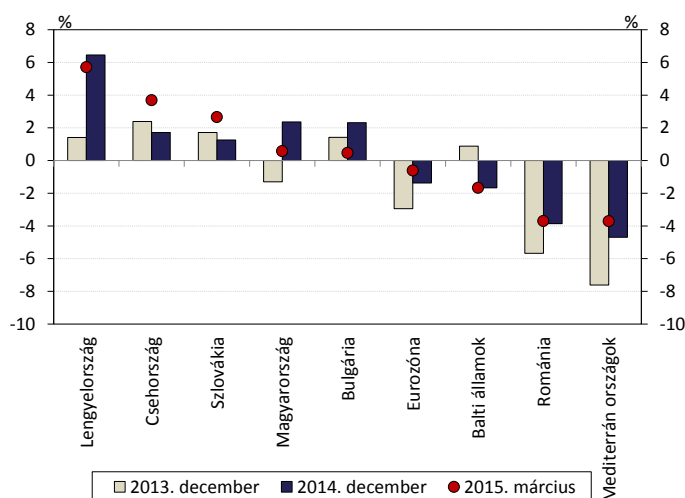
Forrás: MNB.

9. ábra: A hitelkereslet változása futamidő szerint

Forrás: MNB, a bankok válaszai alapján.

10. ábra: Vállalati hitelek tranzakció alapú éves növekedési üteme nemzetközi összehasonlításban

Megjegyzés: Mediterrán országok: Görögország, Olaszország, Portugália, Spanyolország. Balti államok: Észtország, Litvánia, Lettország.

Forrás: EKB, MNB.

A bankrendszer a vállalati hitelezésen keresztül nem fogta vissza érdemben a gazdasági növekedést. 2015 negyedik negyedévében az előzetes adatok alapján becsült Pénzügyi Kondíciós Index vállalati részindexe $-0,1$ százalékos értékű, azaz $0,1$ százalékkal járult hozzá a reál-GDP romlásához a vállalati hitelezés a 2014 és 2015 első negyedéve közötti időszakban (8. ábra). A vállalati hitel-feltételek további jelentős enyhülésén keresztül a hitelpiac tartós élénkülése biztosítaná, hogy a vállalati hitel-kínálat a gazdasági növekedéshez érdemben hozzá tudjon járulni.

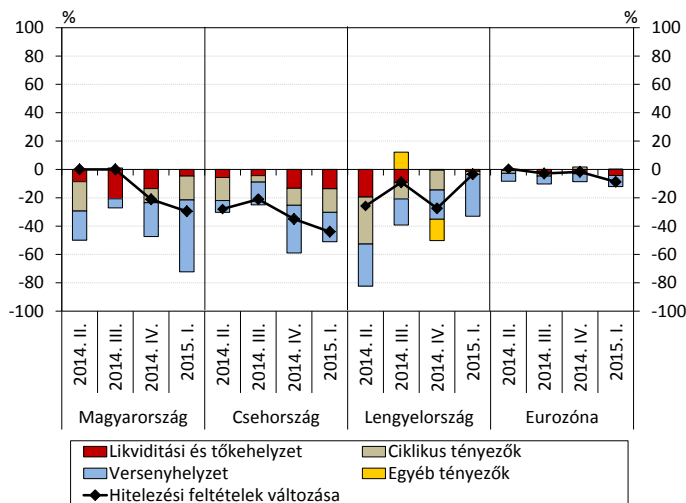
Különösen a hosszú lejáratú hitelek iránt nőtt a kereslet.

A hitelezési felmérésre adott válaszok alapján a bankok nettó értelemben vett 44 százaléka számolt be a hosszú, míg 21 százaléka a rövid lejáratú hitelek iránti kereslet növekedéséről (9. ábra). A kereslet élénküléséről beszámoló bankok szerint a tárgyeszköz-beruházás, a készlet- és követelésfinanszírozás, valamint más források elérhetősége egyaránt pozitív hatással volt a kereslet alakulására. A válaszadó bankok nettó értelemben vett fele a hosszú lejáratú hitelkereslet további bővülésére számít a következő fél évben, s ezt továbbra is leginkább a tárgyi eszközökbe történő beruházás határozza meg.

Nemzetközi kitekintés a vállalati hitelezésben

Az eurozóna vállalati hitelállománya tovább zsugorodik, míg a régióban inkább növekvő trend érvényesül. 2015 első negyedévében a monetáris unióban átlagosan $0,6$ százalékkal csökkent a hitelállomány tranzakciós alapon 2014 azonos időszakához képest. Az eurozónában azonban jelentős a heterogenitás: a tagállamok növekedési üteme 11 és -12 százalék között szóródik, nyolc országban pozitív, tizenegyben negatív az éves növekedési ütem. Az állomány leépülése továbbra is Írországon és Szlovéniában a legintenzívebb, azonban ezt főként az ezen országokban alapított állami eszközkezelő intézmények működtetése eredményezi. A kelet-közép-európai régióban többnyire pozitív a tranzakció alapú bővülés – az egyetlen kivételt képező Románia dinamikája azonban romlott az előző negyedévhez képest (10. ábra).

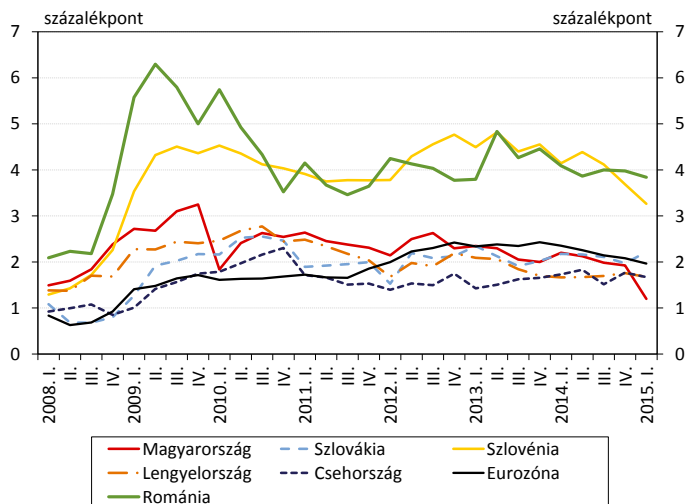
11. ábra: Vállalati hitelek feltételeinek változása és a változás irányába ható tényezők nemzetközi összehasonlításban

Megjegyzés: Az egyes kategóriák értékei a tematikusan odatartozó tényezők számtani átlagaként adódnak. A pozitív értékek a feltételek szigorodását, a negatívak az enyhítést jelölik.

Forrás: MNB, EKB, nemzeti jegybankok.

12. ábra: Kamatfelárak nemzetközi összehasonlítása hazai devizában nyújtott vállalati hiteleknel

Forrás: MNB, EKB, nemzeti jegybankok.

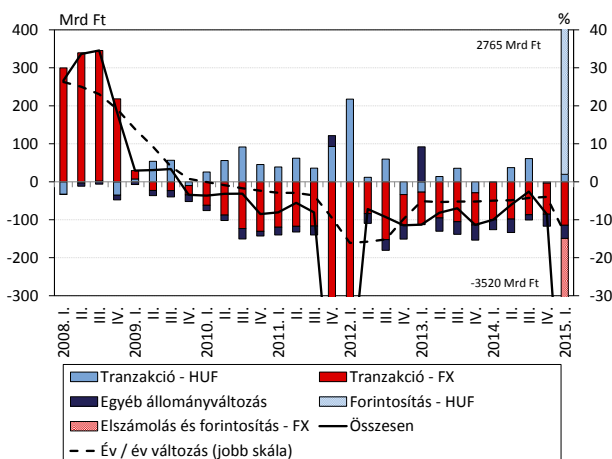
A hitelfeltételek Európában enyhülést mutattak. Az első negyedéves hitelezési felmérések alapján általános enyhülés következett be a vállalati hitelfeltételek tekintetében Európa-szerte. A visegrádi országok közül Magyarországon és Csehországban jelentkezett nagyobb mértékű lazítás, míg Szlovákiában és Lengyelországban – bár főként a versenyhelyzet szintén enyhítést indokolt volna – végül változatlanok maradtak a vállalati kínálati tényezők. Az eurozónában 2014 eleje óta folyamatos a nettó értelemben kis arányú enyhítés a vállalati hitelfeltételekben, ami a korábbi évekhez képest kedvezőbb folyamatot jelent (11. ábra).

A régióban csökkentek a finanszírozási költségek. A vállalati hitelek kamatai az eurozónában az első negyedévben mérséklődést mutattak. A régiós országokban Szlovákia kivételével 0,1–0,8 százalékponttal csökkentek a kamatok. Mivel a referenciakamatok csak kis mértékben változtak, a kamatlábak csökkenése a felárakban is tükröződik (12. ábra). A régióban az erőteljes esés következtében a magyar kamatfelár a leginkább kedvező.

3. HITELEZÉSI FOLYAMATOK A HÁZTARTÁSI SZEGMENSZEN

Az elszámolás és forintosítás hatására jelentős csökkenés következett be a háztartási hitelállományban 2015 első negyedévében. A teljes hitelintézeti szektorral szembeni hiteltranzakció értéke mintegy 755 milliárd forintnyi csökkenést tett ki. Elsősorban a forintosítás eredményeként a forint hitel-állomány 2 765 milliárd forinttal nőtt, míg a devizahitelek állománya mintegy 3 520 milliárd forinttal csökkent. Az éves állománylépülési ütem – az elszámolás miatt – az előző negyedéves 4 százalékról 13,5 százalékra növekedett. A teljes hitelintézeti szektor bruttó háztartási hitelkihelyezése összesen 116 milliárd forintot tett ki, ami az előző év azonos időszakához képest 21 százalékos növekedéssel egyenértékű. A hitelezési felmérésre adott banki válaszok alapján az első negyedévben a lakáscélú hitelek feltételeinek változatlansága mellett szigorodtak a fogyasztási hitelek feltételei, a szigorítás a banki válaszok szerint legszélesebb körben a maximális jövedelemarányos törlesztőrészlet csökkentését jelentette. Ez utóbbiban jelenik meg a januártól hatályos adósságfék-szabályozás banki implementálása. A következő félévre azonban a bankok mintegy 15 százaléka jelezte mind a lakáscélú, mind a fogyasztási hitelek feltételeinek lazítását. A felmérés alapján továbbá a bankok a lakáshitelek iránti kereslet enyhe élénküléséről, míg a fogyasztási hitelek iránti kereslet visszaeséséről számoltak be, azonban mindkét szegmensben növekedésre számítanak az elkövetkező félévben. Az új háztartási hitelek teljes hitelköltsége összességében tovább mérséklődött az év első negyedéve során, ami együtt járt az új kibocsátású jelzáloghitelek kamatfelárának csökkenésével is.

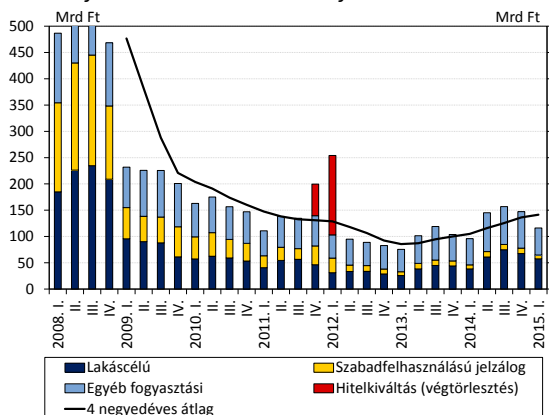
13. ábra: A háztartási hitelállomány nettó negyedéves változása denomináció szerint

Megjegyzés: Szezonálisan nem igazított és árfolyamhatással gördítettén korrigált nettó hitelállomány-változás.

Forrás: MNB.

14. ábra: Új háztartási hitelek a teljes hitelintézeti szektorban

Forrás: MNB.

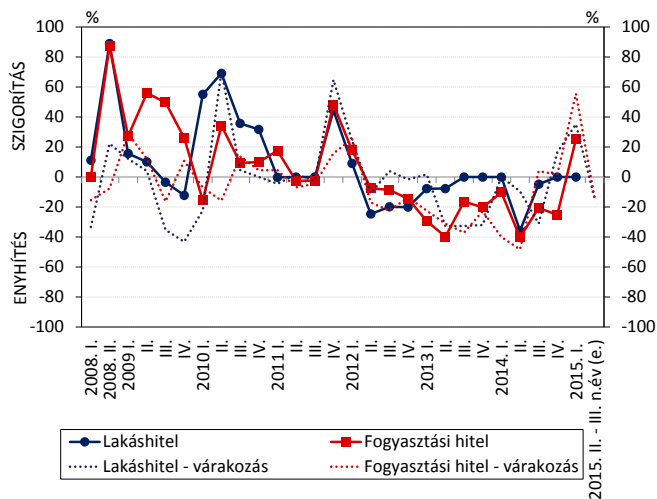
Hazai háztartási hitelezés

Jelentősen átalakult a háztartási hitelállomány denominációs szerkezete. Az elszámolás és forintosítás hatására a forint hitel-állomány tranzakciós alapon 2 765,3 milliárd forinttal nőtt, míg a devizahitelek állománya 3 520,3 milliárd forinttal mérséklődött az első negyedévben. A két érték különbsége és így a teljes állomány tranzakció alapú csökkenése elsősorban a forintosítással párhuzamosan végbemenő elszámolásnak tudható be⁷. 2015 első negyedévében a háztartások teljes hitelintézeti szektorral szembeni hitelállománya 755 milliárd forinttal csökkent tranzakciós alapon (13. ábra), melyből az elszámolás és forintosítás becslésünk szerint megközelítőleg 659 milliárd forintnyi csökkenést eredményezett. A leírások és átsorolások további 34,4 milliárd forinttal csökkentették a hitelállományt. A tranzakció alapú éves állománylépülési ütem az előző negyedéves 4,0 százalékos értékről 13,5 százalékra nőtt. A teljes hitelintézeti szektorral szemben fennálló háztartási devizahitel-állomány március végére 303 milliárd forintra mérséklődött. A devizahitelek aránya a teljes háztartási hitelállományon (6210 milliárd forint) belül így 5 százalék alá csökkent.

Az előző év azonos időszakához képest magasabb az új hitelek kibocsátása. A teljes hitelintézeti szektor bruttó háztartási hitelkihelyezése 116 milliárd forintot tett ki az első negyedévben (14. ábra). Ez az érték elmarad ugyan a negyedik negyedéves kibocsátástól, azonban ez főként szezonális hatások következménye. Az előző év azonos időszakához képest mintegy 21 százalékkal nőtt a háztartási szektor új szerződéseinek értéke. A lakáscélú hitelek esetében a

⁷ A csökkenéshez hozzájárult a forintosítás technikai árfolyamhatása is. A devizahitelek forintban kifejezett értéke aktuális piaci árfolyamon kerül kiszámításra, azonban a forintosítás forint tranzakciót növelő értéke a januártól rögzített árfolyamok szerint lett átszámítva.

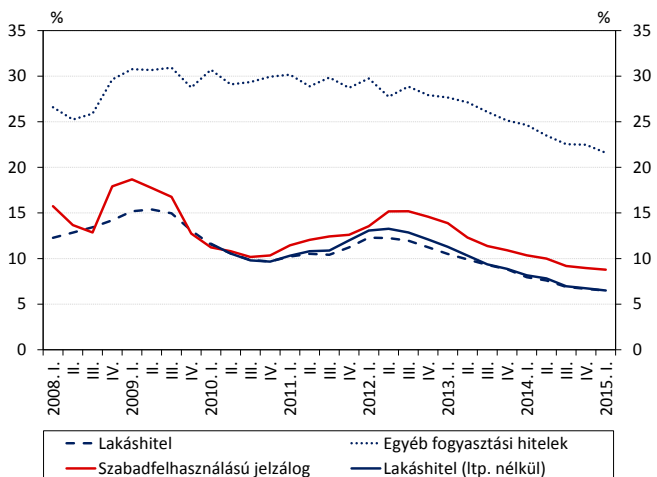
15. ábra: A hitelezési feltételek változása a háztartási szegmensben

Megjegyzés: A nettó arány a szigorítók és enyhítők különbsége piaci részesedéssel súlyozva.

Forrás: MNB, a bankok válaszai alapján.

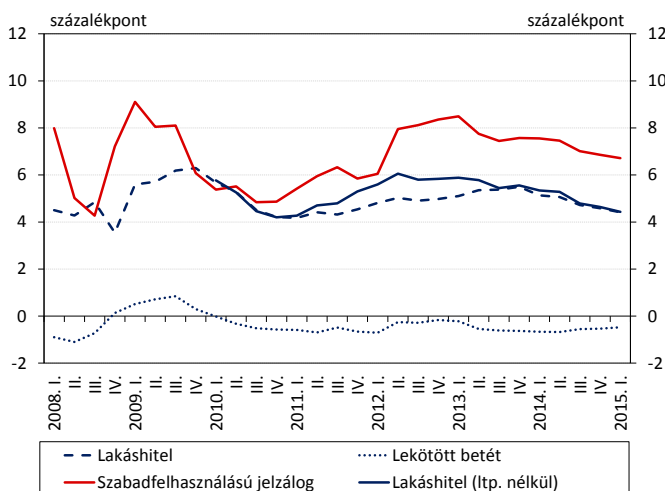
16. ábra: Az új háztartási hitelek THM-szintje

Megjegyzés: Új folyósítású hitelkamatok negyedéves átlaga.

Forrás: MNB.

17. ábra: Az új háztartási hitelek kamatfelára

Megjegyzés: 3 hónapos BUBOR feletti kamatfelárak negyedéves átlaga. THM alapú felárak.

Forrás: MNB.

növekedési ütem éves alapon 50 százalékot tett ki. A szabadfelhasználású jelzáloghitelek és egyéb fogyasztási hitelek esetében az új szerződéskötések negyedéves volumene hozzávetőlegesen megegyezett a 2014 első negyedévi értékkel.

A lakáscélú hitelek tekintetében nem változtak, míg a fogyasztási hitelek esetében némileg szigorodtak a feltételek.

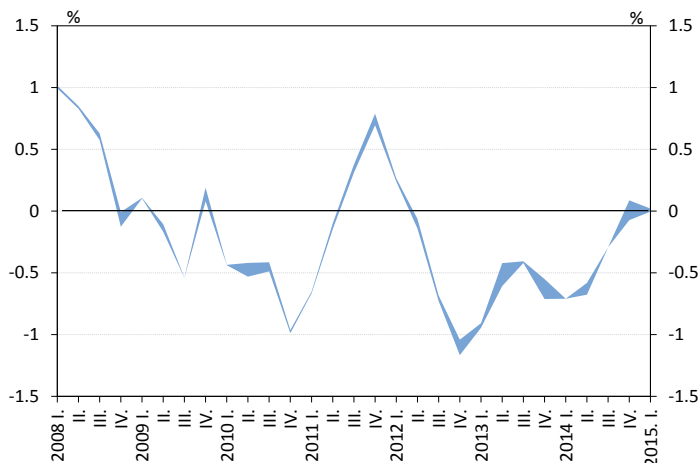
A válaszadó bankok nettó értelemben vett 25 százaléka jelezte, hogy az első negyedévben összességében szigorított a fogyasztási hitelek feltételein. A szigorítók aránya elmaradt a negyedik negyedévben erre az időszakra szigorítást jelzők arányától mind a lakáshitelek, mind a fogyasztási hitelek esetében (15. ábra), sőt a lakáshitelek esetében a jelzett szigorítás ellenére változatlanok maradtak a feltételek. A fogyasztási hitelek körében a maximális jövedelemarányos törlesztőrészlet feltételén a válaszadók nettó értelemben vett 37 százaléka, míg a hitelfedezeti arány feltételén 31 százaléka jelzett szigorítást, ez azonban nem eredményezte az első negyedéves bruttó fogyasztási hitelkihelyezés visszaesését. A lakáscélú hitelek standardjaiban az adóssághék-szabályok bevezetése nem eredményezett szigorítást. Előretekintve a válaszadók megközelítőleg 15 százaléka jelezte, hogy enyhíteni tervez a feltételeken mind a fogyasztási, mind a lakáscélú hitelek esetében.

Tovább csökkentek a lakáscélú hitelkamatok. Folytatódott a lakáscélú hitelek teljes hiteldíj mutatójának 2012 óta tartó csökkenése (0,2 százalékponttal). A negyedévben kötött új szerződésekre jellemző teljes hitelköltség így 6,5 százalékot tett ki (16. ábra). A kamatszint csökkenése együtt járt az átlagos kamatfelár csökkenésével is, amelynek szintje 4,4 százalékot tett ki az első negyedévben (17. ábra). Az újonnan kibocsátott változó kamatozású hitelek átlagos kamatcsökkenése nagyobb mértékű volt fix kamatkonstrukciójú megfelelőjüknél. Az átlagos kamatszint csökkenésén felül, a fair árazás bevezetésével párhuzamosan a hitelezési felmérésre választ adó bankok nettó értelemben vett 25 százaléka jelezte a folyósításért felszámolt díjak csökkentését.

Tovább csökkent a fogyasztási hitelek teljes hitelköltsége is.

A jelzáloggal fedezett fogyasztási hitelek kamatszintje 0,2 százalékponttal csökkent, első negyedéves átlagos szintjük 8,8 százalék volt (16. ábra). Az egyéb fogyasztási hitelek hitelköltsége átlagosan mintegy 0,9 százalékponttal csökkent, átlagos szintjük 21,6 százalék volt márciusban. A kamatszint csökkenése meghaladta a referenciakamat (3 hónapos BUBOR) mérséklődésének mértékét, így a felárak a fogyasztási hitelszegmensben is csökkentek. A személyi és a gépjárműhitelek esetében volt a legnagyobb a

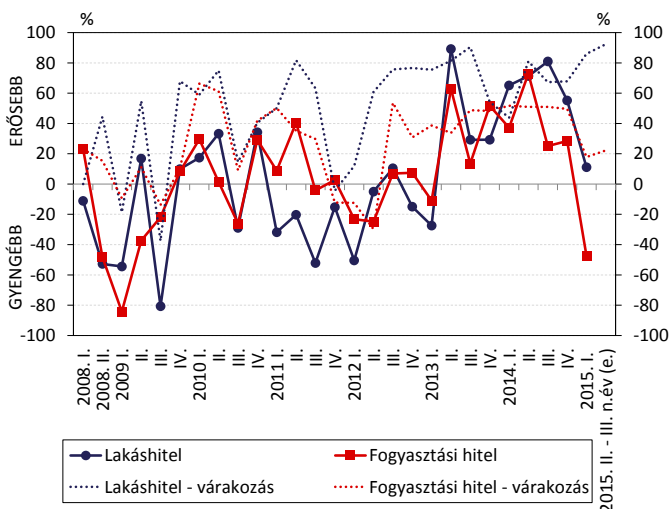
18. ábra: A PKI háztartási hitelezésre vonatkozó részindexe

Megjegyzés: A mutató a pénzügyi kondícióknak a háztartási hitelezésen keresztül a GDP éves növekedésére gyakorolt hatását számszerűsíti. A sáv a módszertani bizonytalanságot jeleníti meg. Előzetes adatok alapján.

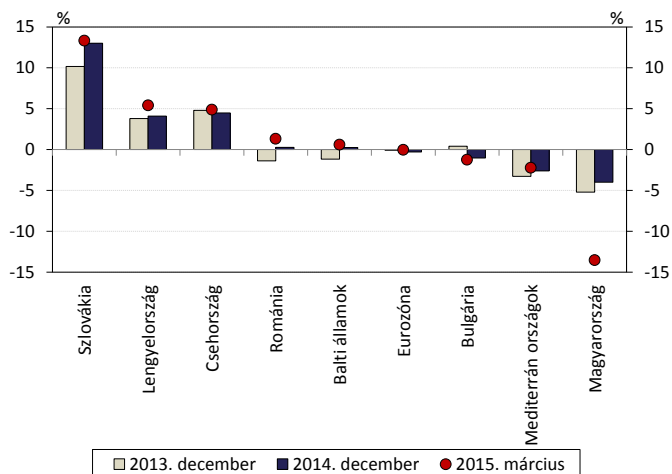
Forrás: MNB.

19. ábra: Hitelkereslet a háztartási hitelezési szegmensben

Forrás: MNB, a bankok válaszai alapján.

20. ábra: A háztartási hitelállomány tranzakciókból eredő éves állományváltozása nemzetközi összehasonlításban

Megjegyzés: Mediterrán országok: Görögország, Olaszország, Portugália, Spanyolország. Balti államok: Észtország, Litvánia, Lettország.

Forrás: EKB, MNB.

kamatcsökkenés mértéke, míg az áruhitel átlagos kamatszintje valamelyest emelkedett. A folyósításért felszámolt díjak csökkentését jelezték a bankok a fogyasztási hitelek esetében is, e költségek csökkentését nettó értelemben mintegy 28 százalékkal jelölte meg.

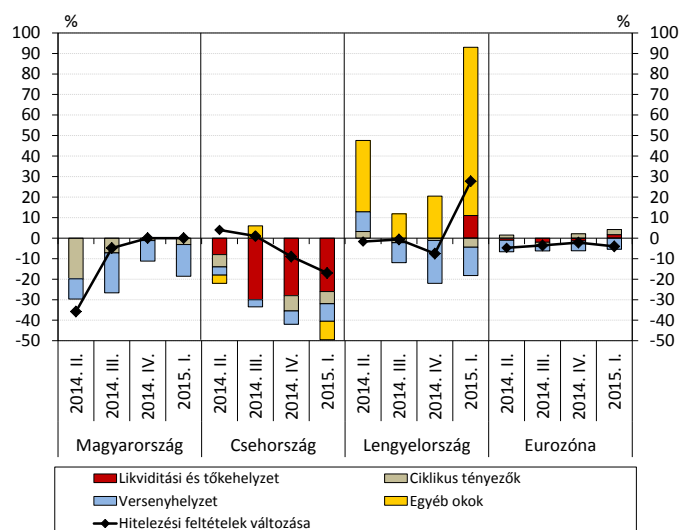
A háztartási szegmens hitelezési folyamatai nem gyakoroltak ciklikus hatást a GDP növekedésére. A Pénzügyi Kondíciós Index háztartási részindexe az előző negyedévhez képest érdemben nem változott: az index szerint a bankrendszer hitelkínálatával szignifikánsan nem hatott a GDP éves növekedésére 2014 és 2015 első negyedéve között (18. ábra). Az elszámolásból és forintosításból következő állománycsökkenés az index értékéből kiszűrésre került.

A fogyasztási hitelek iránti kereslet visszaesését érzékelték a bankok. Az első negyedévben a bankok nettó értelemben vett 11 százaléka jelezte a lakáshitelek iránti kereslet bővülését, míg 47 százaléka a fogyasztási típusú hitelek iránti kereslet mérséklődéséről számolt be (19. ábra). A fogyasztási hitelek keresletének visszaesése részben szezonalitással magyarázható, továbbá párhuzamosan zajlott a kiskereskedelmi forgalom enyhe lassulásával. Az értékesítések mérséklődésében az esetleges elhalasztott – elsősorban tartós cikk – fogyasztáson keresztül szerepe lehetett az elszámolás hatásának is. Előretekintve a bankok nettó értelemben vett 92 százaléka a lakáshitelek, 22 százaléka pedig a fogyasztási hitelek keresletének élénkülését várja 2015 második és harmadik negyedévében.

Nemzetközi kitekintés a háztartási hitelezésben

Tovább növekedett a háztartások adóssága a visegrádi országokban. Éves alapon a tranzakciók hatására Szlovákiában, Lengyelországban, Csehországban és Romániában bővült, míg Horvátország, Szlovénia és Magyarország (elsősorban az elszámolás hatására) esetében csökkent a háztartási hitelállomány (20. ábra). Az eurozónára továbbra is észak-dél irányú kettészakíttóság jellemző a háztartási hitelezési folyamatok tekintetében. A nulla százalék körüli hitelállomány-növekedési ütem egyrészt a mediterrán országok állományleépülésének – amelyek esetében a válság előtti hitelezés túlfűtött volt, és magas a nem teljesítő hitelek aránya – és az északabbra fekvő Németország, Ausztria, Finnország, Hollandia, Belgium és a balti államok hitelállomány-bővülésének eredőjeként állt elő.

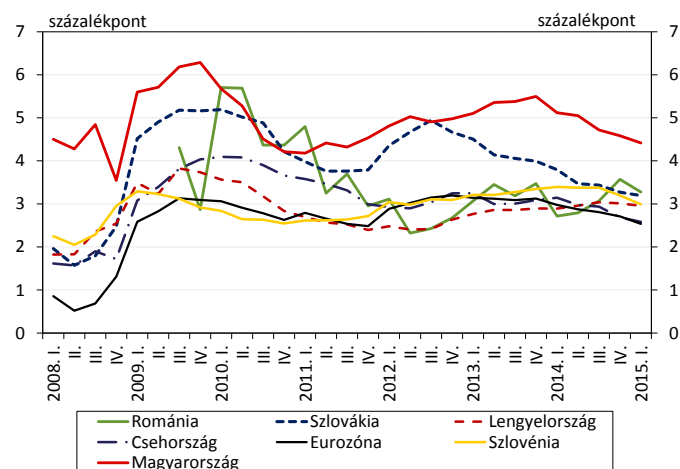
21. ábra: Lakáscélú hitelek feltételeinek változása és a változás irányába ható tényezők nemzeti összehasonlításban

Megjegyzés: Az egyes kategóriák értékei a tematikusan odatartozó tényezők számtani átlagaként adódnak. A pozitív értékek a feltételek szigorodását, a negatívak az enyhítést jelölik.

Forrás: MNB, EKB, nemzeti jegybankok.

22. ábra: A felár nemzeti összehasonlítása a hazai devizában nyújtott lakáscélú hiteleknek

Megjegyzés: 3 hónapos bankközi kamat feletti, THM alapú felárak.

Forrás: MNB, EKB, nemzeti jegybankok.

Szigorodtak a lakáscélú hitelek feltételei a régióban.

Csehországban és az eurozónában némileg enyhítettek a lakáscélú hitelek feltételein a bankok, azonban Szlovákiában és Lengyelországban szigorítás volt megfigyelhető. Magyarországon érdemben nem változtattak a feltételeken, annak ellenére, hogy a versenyhelyzet az eurozónához és Csehországhoz hasonlóan az enyhítés irányába hatott (21. ábra). Lengyelországban a szigorításhoz hozzájáruló tényezők között a legmeghatározóbb az egyéb okok közé besorolásra került LTV (hitelfedezeti arány) szabályozás életbe lépése volt. Itt a korlátozás a 100 százalékos feletti LTV mutatóval rendelkező hitelszerződéseket zárja ki, illetve a 90 és 100 százalékos közötti szerződések arányát az új hitelekben belül maximálja 25 százalékban. Ez a 25 százalékos arány később fokozatosan csökkentésre kerül.

Nemzetközi viszonylatban mérséklődött a teljes hitelköltség és a felár is.

A régióban és az eurozónában is tovább csökkent a lakáscélú hitelek teljes hitelköltsége 2015 első negyedében, átlagosan 0,2 százalékponttal. A kamatszintek csökkenése minden esetben együtt járt a felárak kismértékű csökkenésével. Az átlagos felár Románia esetében csökkent a legnagyobb mértékben. Magyarországon a kamatfelár szintje még mindig lényegesen magasabb a régiós országokénál, azonban a 2015 első negyedévi 0,2 százalékpontos mérséklődésnek köszönhetően csökkent a különbség a régiós átlaggal összevetve.

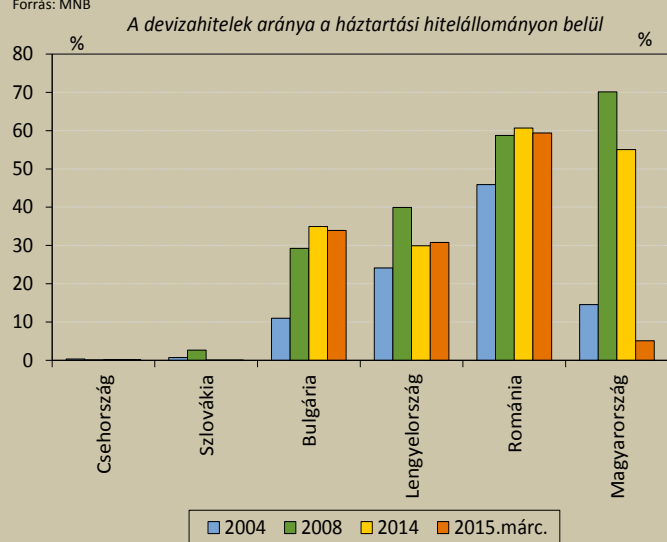
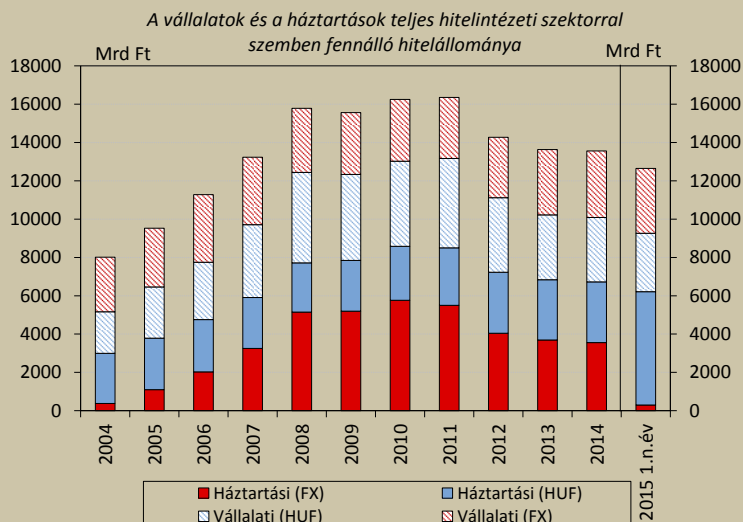
Keretes írás: A háztartási hitelállomány átalakulása

A forintosítás jelentősen átformálta a magánszektor adósságállományának szerkezetét. A háztartások teljes hitelintézeti szektorral szemben fennálló devizahitel-állománya március végére 303 milliárd forintra mérséklődött, így a devizahitelek aránya a teljes háztartási hitelállományon (6 210 milliárd forint) belül 5 százalék alá csökkent. A fennmaradó devizahiteleken belül 251 milliárd forintot tettek ki a svájci frankban denominált hitelek, míg a devizában denominált gépjárműhitelek állománya 136 milliárd forint volt március végén. Jelen állás szerint megközelítőleg további 105 milliárd forint értékű deviza jelzáloghitel forintosításra kerül sor az idei év folyamán.

Magyarországon a válságot megelőzően kiemelkedően magas volt a devizahitelek aránya a háztartási hitelállományon belül nemzetközi összehasonlításban is. A lakosság árfolyamkockázatát tovább fokozta, hogy a deviza jelzáloghitelek meghatározó része svájci frankhoz, nem pedig euróhoz volt kötve. Az euró kisebb mértékben erősödött a forinttal szemben 2008 óta, mint a svájci frank, amelyben közrejátszott az is, hogy a svájci frank a válság előtt kedvelt carry trade devizaként funkcionált, így jelentős short pozíciók épültek ki, amelyek zárásra kerültek a válság kirobbanásakor. Ezt tovább erősítette a frank válság alatt betöltött menedékdeviza szerepe. Az árfolyamkockázatban rejlő veszélyekre hívja fel a figyelmet a svájci jegybank árfolyamtámaszának januári elengedése. A régiós országok közül Magyarországon kívül Lengyelországra jellemző jelentős svájci frank alapú devizahitel-állomány, ahol a hitelek hazai fizetőeszközeire való átváltása hiányában a frank árfolyamának január 15-i erősödése jelentős többletterhet rótt a hiteladósokra.

A természetes fedezettel nem rendelkező lakosság deviza alapú és forintban törlesztett jelzáloghiteleinek forintosításával kikerült a háztartások mérlegéből egy jelentős árfolyamkockázat, továbbá számottevően javult a transzmissziós mechanizmus hatásossága is. A transzmissziós mechanizmus eredményességét tovább erősíti, hogy a forintosított hitelek változó kamatozásúak lettek, ezáltal a gyors átárazódások miatt hamarabb reagálnak az alapkamat változásaira. Referenciakamatként a 3 havi BUBOR (budapesti bankközi forint hitelkamatláb) került meghatározásra. A szóban forgó hitelek ennek megfelelően 3 havonta kerülnek átárazódásra, az első periódus kezdőpontja az elszámolás és forintosítás könyvelési napjával (első körben február 1. és március 31. között zajlott le) egyezik meg. Az alapkamat közelmúltbeli csökkenése így az átárazódási fordulónapokat követően további kamatteher-csökkenést eredményez az adósok számára. A háztartások által érzékelt kamatszint további mérséklődését támogatja a hitelkiváltások által fűtött fokozódó verseny.

A fennmaradó devizahitel-állomány azon hányada, amely a 2014. évi LXXVII. törvény hatálya szerint még forintosításra kerül (devizában törlesztett lakossági jelzáloghitelek), legkésőbb szeptember 30-ig kerülnek forintosításra (a márciusi forintosítással megegyező árfolyamon). Ezek esetében is az elszámolás és forintosítás könyvelési napjával kezdődik az átárazódási periódus.

MELLÉKLET: MÓDSZERTANI MEGJEGYZÉSEK

Az elemzés alapját statisztikai adatok és a hitelezési felmérés eredményei adják.

1. Hitelességátumok és hitelkamatok adatai

A Magyar Nemzeti Bank törvény által meghatározott feladata statisztikai adatok közzétele a hitelintézeti rendszer működésére és az ország pénzügyi helyzetére vonatkozóan. Az MNB honlapján megtalálhatók az összeállított statisztikák, a fő adatokat bemutató sajtóközlemények és a statisztikák készítésének módszertani leírásai. A weboldal elérési címe:

<http://www.mnb.hu/Statisztika>

2. Hitelezési felmérés

A hitelezési felmérés segít feltárni, hogy meghatározó hazai bankok hogyan látják, értékelik a piaci folyamatokat, illetve hogyan alakítják stratégiájukat és azon belül hitelezési politikájukat. A háztartási hitelekre vonatkozó felmérésben összesen 11 bank vett részt. A lakáshitelekkel kapcsolatos kérdésekre 9, a fogyasztási hitelezéssel összefüggően 11 bank és emellett 7 pénzügyi vállalkozás adott választ. A 2015 első negyedév végi adatok alapján a lakáscélú hitelállományra vonatkozóan a felmért intézmények a bankszektor 86 százalékát fedik le, míg a fogyasztási hitelek piacán 87 százalékát. A vállalati kérdőívet összesen 8 bank töltötte ki, ezek a vállalati hitel-piac 81 százalékát képviselik, míg az üzleti ingatlanhitelekre vonatkozó kérdőívre válaszoló 7 bank piaci részesedése 93 százalék.

A felmérés minden szegmensben standard kérdőívből áll, illetve a 2010 januárjában végrehajtott felmérés óta aktuális kérdéseket is megfogalmazunk valamelyik hitelezési szegmenshez kapcsolódóan. A visszatekintő kérdések 2015 első negyedévére (2014 negyedik negyedévéhez képest), az előretekintő kérdések a következő fél éves időszakra, azaz a 2015 második és harmadik negyedévet lefedő időszakra vonatkoznak (2015 első negyedévéhez képest). A mostani kérdőívet a hitelezési vezetők 2015. április 1. és 17. között töltötték ki.

A változás jelzésére a válaszadók százalékában kifejezett ún. nettó változás mutatót használjuk. Ezt úgy kapjuk, hogy a változást (szigorítást/növekedést/erősödést) jelzők piaci részesedéssel súlyozott arányából levonjuk az ellenkező előjelű változást (enyhítést/csökkenést/gyengülést) jelzők piaci részesedéssel súlyozott arányát.

A hitelezési felmérés részletes eredményei és az ábrakészlet az alábbi linken található:

<http://www.mnb.hu/Kiadvanyok/hitelezesi-felmeres>

3. A Pénzügyi Kondíciós Index (PKI)

A PKI a pénzpiacok viselkedését reprezentáló rövid kamatok és nominális árfolyam mellett a pénzügyi közvetítőrendszert jellemző egyéb ár-, mennyiségi és kvalitatív változókban található információt sűríti egy indikátorváltozóba. A PKI a pénzügyi szektor hatását méri a reálgazdaságra. Az anyagban több helyen is szerepeltetett PKI éves változása azt mutatja, hogy mennyi a pénzügyi és a bankrendszer hozzájárulása a reál-GDP éves növekedési üteméhez.

A PKI-t meghatározó változók súlyait egy olyan VAR (vektor autoregresszív) modellből származtatjuk, amely a Tamási–Világi (2011)⁸ által kifejlesztett bayesi strukturális VAR modellen alapul. A VAR modellben az úgynevezett előjel-restrikciós módszerrel azonosítani lehet a monetáris politikai sokkokat, valamint a pénzügyi piacok és bankrendszer kínálati sokkjait. Az azonosított sokkok segítségével kiszámítható, hogy az egyes pénzügyi változók váratlan megváltozásai hogyan hatnak a GDP növekedésére. A módszertan előnye, hogy kiszűrhető a pénzügyi változók endogén reakciója a konjunktúra alakulására, vagyis valódi ok-okozati kapcsolat azonosítható.

---

⁸TAMÁSI, B.–B. VILÁGI (2011): Identification of Credit Supply Shocks in a Bayesian SVAR model of the Hungarian Economy. *MNB Working Papers*, 2011/07.

A PKI a következő változókon alapul:

- 3 hónapos bankközi kamat (BUBOR)
- nominál effektív árfolyam
- vállalatihitel-állomány
- lakossági (fogyasztási és szabad felhasználású jelzálog-) hitelállomány
- kamatmarzs a vállalati hiteleken
- kamatmarzs a lakossági (fogyasztási és szabad felhasználású jelzálog-) hiteleken

A teljes PKI mellett kiszámolhatók részindexek is. Így például a pénzpiaci hatásoktól megtisztított „bankrendszeri” PKI a hitelek és a kamatmarzsok súlyozásával készül. Ugyanakkor a PKI alapjául szolgáló VAR modell arra nézve nem szolgáltat információt, hogy a bankközi kamat mekkora részben hat a fogyasztási és mekkora részben a vállalati hiteleken keresztül. Erre csak hozzávetőleges becslést tudunk adni a fogyasztási és a vállalati forinthitelek részesedésének felhasználásával. Ezt a bizonytalanságot fejezi ki az, hogy a fogyasztási, illetve a vállalati hitelezésnek a GDP-re gyakorolt hatását sávós ábrákon jelenítjük meg. A sáv egyik határa csak a hitelmennyiségnek és a kamatmarzsoknak a VAR modell alapján kiszámolt hatását méri. A sáv másik határának a kiszámolásához a pénzpiaci kamatok hatását is figyelembe vesszük, de ez a kalkuláció már nem a VAR modellen, hanem a fent jelzett becslésen alapul.

HITELEZÉSI FOLYAMATOK

2015. június

Nyomda: Prospektus–SPL konzorcium
8200 Veszprém, Tartu u. 6.

